

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

מדוע יולדת מביאה חטאת

לפרשת תזריע (על פי שיעור של הרבנית שרון רימון)

סמט, שאם בכל זאת נלך על פי הנחתו של רד"צ הופמן בשאלתו, נוכל ליישב את שאלתו בכך שמהיבט מסוים חמורה טומאת היולדת מטומאת המצורע והזבים. היבט זה הוא פרק הזמן שעל היולדת לחכות מהרגע שסיבת הטומאה נסתלקה ועד שהיא רשאית להיכנס למקדש ולהקריב את קרבנה. כידוע, טומאתה של היולדת נמשכת 7 ימים ללידת זכר ו 14 יום ללידת נקבה, ודינה באותם ימים כנידה (ויקרא י"ב, ג' וה' – ראה להלן). אולם אף שבהמשך היא "יושבת על דמי טוהר" – כלומר שהדמים שהיא רואה לאחר מכן הם דמים טהורים והיא מותרת לבעלה, עדיין היא מנועה מכניסה למקדש ומאכילת קודשים לתקופה של 33 יום ללידת זכר ו 66 יום ללידת נקבה. לאחר מלאות הימים האלה היא מקריבה קרבן, שרק לאחריו היא מותרת בכניסה למקדש ובאכילת קודשים.

לעומת זאת, תקופת ההמתנה של המצורע שנרפא מצרעתו ושל הזב והזבה שפסק זובם היא 7 ימים בלבד, וביום השמיני הם מביאים את קרבנם, המאפשר להם לאכול קודשים.

נמצא שמבחינת ממד הזמן יש בטומאת היולדת חומרה שאין בשאר הטומאות, ואפשר שמפני חומרה זו הוקדמה פרשתה.

לרד"צ הופמן תשובה אחרת לשאלה ששאל:

מכיוון שבן אדם מביא לאמו מיד ביציאתו לאוויר העולם את הטומאה... לכן חשבה התורה לנכון להתחיל את הסדר באותו סוג הטומאה אשר האדם גורם מיד בהיולדו

אבל הרב אלחנן סמט מקשה על תשובה זו, המציעה סדר כרונולוגי בפרשות הטומאה, לפי מהלך חיי האדם: לא רק שקשה ליישם עקרון זה בהמשך, אלא שגם ביחס לטומאת היולדת עצמה היא אינה מובנת, שהרי התינוק הנולד אינו טמא, ורק אמו היא הטמאה. אם כן מבחינת הנושאים של פרשות הטומאה – והם בני האדם

בפרק י"א, בסופה של פרשת שמיני, החלו לידון דיני טומאה וטהרה שבספר ויקרא, והללו הולכים ונמשכים על פני פרשות תזריע ומצורע, עד סוף פרק טו. אלא ששונה סיבת הטומאה בפרק י"א מזו שבפרקים הבאים י"ב-ט"ו: בפרק י"א נידונה טומאה הנובעת ממגעו של אדם בנבלתם של בעלי החיים המטמאים, כלומר זו טומאה הבאה על האדם מבחוץ, ואילו החל מפרק י"ב נידונות הטומאות שמקורן בגוף האדם עצמו, ודרכי ההיטהרות מהן, אותם צריכים בני ישראל לשמור בעקבות בניית המשכן בתוך המחנה והשראת השכינה בתוכם.

הטומאות הנידונות בפרשות אלו הן:

- א. יולדת (פרק י"ב)
- ב. צרעת (פרקים י"ג – י"ד)
- ג. זב (פרק ט"ו פסוקים א' – ט"ו)
- ד. זבה ונידה (פרק ט"ו פס' י"ט – סוף הפרק)

סדר זה מעורר שאלה: לפי איזו שיטה סודרו פרשות הטומאה הללו? מדוע הוקדמה טומאת היולדת לכל השאר?

ר' דוד צבי הופמן נזקק לשאלה זו בפירושו לספר ויקרא, במבוא קצר שכתב לפרקים אלו

1. ר' הופמן, עמ' רמט במהדורה העברית:

הפרקים הבאים עוסקים בכל אותם המקרים, שבהם יוצאת הטומאה מגופו של האדם. החמורה שבטומאות אלו היא טומאת הצרעת [שבה, ורק בה, משולח המצורע הטמא מכל שלושת המחנות, אף ממחנה ישראל], ולכאורה הייתה צריכה השורה של הטומאות להתחיל בטומאה זאת.

ומעיר הרב אלחנן סמט, שהנחה זו של רד"צ הופמן, שסידור הטומאות הוא מן הטומאה החמורה אל הקלה ממנה, אינה ברורה, מכיוון שבפרק ט"ו, העוסק בארבע טומאות, אין הסדר תואם עיקרון זה. אולם מוסיף הרב

- מדוע נזכר כאן קרבן העולה לפני קרבן החטאת, והרי בדרך כלל נזכרת קודם החטאת ורק לאחר מכן העולה?

אך אנו נעסוק כשיעור בעיקר בשאלה אחת: **מדוע היולדת צריכה להביא קרבן חטאת? או בניסוח אחר, מהו החטא של כל יולדת שעליו צריכה היא להקריב חטאת?**

שמו של קרבן החטאת מעיד שהוא מוקרב כדי לכפר על חטא, וכך משתמע גם מן הפסוקים בפרשת ויקרא המתארים את המקרים בהם מביאים חטא.

4. ויקרא ד:

(ב) **דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תִחַטָּא בְשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְעָשָׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה: (ג) אִם הִכְהֵן הַמִּשְׁיִחַ יִחַטָּא לְאִשְׁמַת הָעַם וְהִקְרִיב עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּרֶן בֶּן בָּקָר תָּמִים לַה' לְחֲטָאת**
כמו כן, מוכר הכלל

5. שבת סט ע"א:

"לאו שזדונו כרת שגגתו חטאת"

כלומר החטאת מכפרת על חטא בשגגה, שהעושה אותו במזיד חייב כרת. **ואם כן - במה חטאת היולדת?**

המפרשים הציעו תשובות שונות לשאלה זו. התשובה הראשונה, המופיעה כבר בדברי חז"ל, ואחר כך בדברי מפרשים נוספים (האבן עזרא וה"משך חכמה") היא שבזמן הלידה האישה נשבעת שלא תזדקק לבעלה עוד, ועל כך עליה להקריב חטאת.

6. נדה לא ע"א:

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי: מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן? אמר להן: בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן.

הרמב"ן מביא את דברי הגמרא ומסביר שהחטא הוא בכך שהיא נשבעת שבועה שאין באפשרותה לקיימה.

7. הרמב"ן:

ורבותינו אמרו (נדה לא:): בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת לא אזקק עוד לבעלי. ועיקר הכונה בזה, כי בעבור שהיא נשבעת מתוך הצער, ואין השבועה ראויה להתקיים מפני היותה משועבדת לבעלה, רצתה התורה לכפר לה מעלות רוחה. ומחשבות השם יתברך עמוקות ורחמיו מרובים, שהוא רוצה להצדיק בריותיו אולם, מדברי הגמרא ניתן להבין שהחטא הוא בעצם המחשבה של האישה לפרוש מבעלה או להמנע מהולדת ילדים נוספים.

שההתרחשות שבגופם היא סיבת טומאתם - אין פרשה זו של היולדת מוקדמת בזמן לטומאת "אשה אשר ישכב איש אתה שכבת זרע" (ט"ו, יח) או לטומאת הנידה (שם יט) אלא מאוחרת להן.

2. הרב אלחנן סמט מציג תשובה אחרת להקדמתה של פרשת טומאת היולדת:

רובן של הטומאות הנידונות בהמשך הן כאלו הנובעות ממצב חולני. כך הדבר במצורע, בזב ובזבה (אף הנידה, שראייתה דם "בעת נדתה" היא תופעה נורמלית, קרויה בכמה מקומות "דוה" ["י"ב, ב; כ', יח ועוד] שפירושו 'חולה'). אולם סיבת טומאתה של היולדת היא מאורע משמח ביותר: "אשה כי תזריע וילדה...". אם הייתה פרשת היולדת נכתבת בין טומאת הצרעת לטומאת הזב או אחרי הטומאות הללו, היה בכך מעין אמירה כי גם הלידה היא מצב לא בריא או לא נורמלי. אין התורה חפצה ביצירת רושם כזה, ועל כן הקדימה את פרשת היולדת, עוד בטרם שמענו על טומאות אחרות הנובעות ממצבים בלתי-תקינים של גוף האדם

כלומר, מהקדמתה של פרשת היולדת לומד הרב סמט, שמעגל חייו של האדם נע בתמידות בין טומאה לטהרה בתנועת מוטלת שאין להימנע ממנה (ואנו נשתמש בתובנה זאת בהמשך השיעור).

בשיעור השבוע נרצה להתמקד בפרשייה הראשונה - טומאת היולדת

3. ויקרא, י"ב:

(א) **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כַּיְמֵי נִדַת דֹּוֹתָהּ תִטְמָא: (ג) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בָּשָׂר עָרְלָתוֹ: (ד) וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדָמֵי טְהָרָה בְּכָל קִדְשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טְהָרָה: (ה) וְאִם נִקְבָּה תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כַּיְמֵי טְהָרָה יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דָּמֵי טְהָרָה: (ו) וּבְמִלְאֵת יְמֵי טְהָרָה לְבָן אוֹ לְבַת תָּבִיא כָּבֵשׁ בֶּן שָׁנָתוֹ לְעֵלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחֲטָאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן: (ז) וְהִקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' וּכְפָר עָלֶיהָ וְטְהָרָה מִמָּקָר דָּמֶיהָ זֹאת תֹּרֶת הַיִּלְדָּת לְזָכָר אוֹ לְנִקְבָּה: (ח) וְאִם לֹא תִמָּצָא יָדָה דֵּי שָׁה וְלִקְחָה שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֵלָה וְאֶחָד לְחֲטָאת וּכְפָר עָלֶיהָ כַּכֹּהֵן וְטְהָרָה:**
פרשיה זו מעוררת שאלות רבות למשל:

- מדוע מוזכרת מצוות המילה דווקא כאן, בפרשה העוסקת בענייני טומאה וטהרה?
- מדוע יש הבדל בין מספר ימי הטומאה לאחר לידת זכר לבין מספר ימי הטומאה לאחר לידת נקבה?

האם יתכן שקרבן החטאת של היולדת איננו בעקבות חטא, אלא מסיבה אחרת?

10. **בספרא נאמר (ספרא ל"ה, ג):**

כל מקום שהיא באה על חטא הקדשים חטאת לעולה. כאן, שאינה באה על חטא, הקדשים עולה לחטאת.

הספרא מסביר מדוע מוקדמת העולה לחטאת בקרבן היולדת, וטוען שכאשר החטאת באה על חטא מקדימים את החטאת לפני העולה (כפי שמסביר המלבי"ם: "ריצה הפרקליט, נכנס דורון אחריו"), ואילו כאשר אין חטא - מקדימים את העולה. העובדה שבקרבן היולדת העולה קודמת לחטאת מעידה על כך שהחטאת לא באה בגלל חטא. כלומר לפי דברי הספרא, יש מקרים בהם מוקרב קרבן חטאת לא בעקבות חטא, ובקרבן יולדת אין חטא. אבל אם אין כאן חטא, מדוע היא מקריבה חטאת?

לדעת הרמב"ן, קרבן החטאת הוא מעין כופר-נפש, כדי שהאישה תתרפא ותטהר.

11. **רמב"ן על ויקרא י"ב, ז:**

"והקריבו לפני ה' וכפר עליה וטהרה ממקור דמיה" - יאמר שתקריב כופר נפשה לפני ה' שתטהר ממקור דמיה, כי האשה בלדתה תהיה לה מעין נרפס ומקור משחת, ואחרי עמדה בימי הנקיון, או בימי יצירת הולד לזכר או לנקבה, תביא כופר נפשה שיעמוד מקורה ושתטהר, כי השם יתעלה רופא כל בשר ומפליא לעשות.

ואכן, כאשר מעיינים בפרשות תזריע מצורע מוצאים שגם המצורע, הזב והזבה צריכים להביא קרבן עולה וקרבן חטאת כדי להיטהר

12. **ויקרא ט"ו ט"ו:**

(טו) וְעָשָׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חֲטָאת וְאֶחָד עֹלָה וְכֹפֶר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' מֵאֹבֹו

אותו פסוק מופיע גם לגבי טהרת הזבה (בפרק ט"ו ל'). גם המצורע צריך להביא חטאת ועולה, אך הוא מביא גם אשם, ויש קרבן מיוחד של מצורע.

כלומר, פרשת היולדת היא אחת מפרשיות הטומאה בפרשות תזריע מצורע, ובכל הפרשיות הללו אנו מוצאים את קרבן החטאת הקרב לא בעקבות חטא, אלא כחלק מתהליך ההיטהרות מטומאה, וגם יולדת הנטהרת מטומאתה עליה להביא קרבן לטהרתה.

מושג הטומאה הוא מופשט, ולכן קשה להגדירו. בעולם החומר בפני עצמו אין טומאה, וכך גם בעולם הרוחני המנותק לגמרי מעולם החומר אין טומאה; הטומאה מופיעה רק בהקשר של חיבור בין שני העולמות, והמכנה המשותף של כל הטומאות הוא שהטומאה נגרמת דווקא ע"י מוות (למשל טומאת מת וטומאת נבלה, וגם נידה הוא מוות של ביצית שיכולה הייתה להפוך לעובר).

תשובה זו של הגמרא מעלה קושי גדול: האם ברור מראש שכל יולדת בכל לידה תשבע שלא תזדקק עוד לבעלה? שבעה כזו היא אמנם מצב אפשרי, אך לא הכרחי, ואם כך - אין צורך לחייב כל יולדת בחטאת, אלא רק יולדת שנשבעה כך. בנוסף לכך, יולדת האומרת כך בזמן הלידה מן הסתם איננה נשבעת בשם ה', כך שלשבעתה אין תוקף חמור, ואם כך - מדוע החמירו כל כך באמירה זו עד כדי חיוב חטאת?

8. **הסבר אחר לחיוב היולדת בחטאת ניתן למצוא**

בדברי האברבנאל:

...ומפני שאין אדם שעובר עליו צרה וצוקה בעולם הזה אם לא יחטא... והיולדת סבלה צרה וסכנה בהיותה על האבניים לכן הייתה מקריבה חטאת

לפי דברי האברבנאל, החטא איננו כרוך בלידה עצמה, אלא הייסורים של הלידה מעידים על כך שהאישה חטאה במשהו, וקרבן החטאת אמור לכפר על חטא זה. (האברבנאל מסביר גם שהיולדת מקריבה עולה "כדי להדבק ליוצרה אשר עשה עמה להפליא בהצלחתה מצער וסכנת הלידה", ומכיוון שהעולה היא העיקר - היא קודמת).

הקושי בדבריו הוא שלפי פירושו כל אדם שעוברת עליו צרה צריך להביא קרבן חטאת, בגין חטא שבגללו עברה עליו הצרה; אולם, התורה לא חייבה זאת, ואם כן - למה דווקא יולדת תתחייב בקרבן כזה?

יתר על כן - אדם שניצל מסכנה חייב להביא קרבן תודה, ולא קרבן חטאת, ואם כן, היה ראוי שהיולדת תביא קרבן תודה, ולא חטאת. ואכן, בימינו יולדת מברכת "הגומל", שהיא ברכה המביעה את אותו רעיון שהיה מובע בקרבן התודה.

קושי נוסף בפירוש האברבנאל הוא שצער הלידה איננו תלוי בחטא של אשה פרטית, אלא הוא נגזר על כל הנשים, מחטא אדם הראשון.

רקנאטי (בפרושו לפסוק ו') מסביר שאכן החטאת לא באה על חטא אישי של היולדת, אלא ככפרה על חטא אדם הראשון.

9. **וכך פירש גם רבנו בחיי:**

ויתכן לפרש שאין הקרבן הזה מצד חטא של עצמה, רק מצד אמה (חוה) שהיא הייתה אם כל חי ... ועל כן יצריכנה הכתוב קרבן לכפר על החטא הקדמוני

קרבן יולדת כטהרה מטומאה

שלושת הפירושים הראשונים הבאנו (המדרש, האברבנאל ורבנו בחיי), ניסו להסביר מהו החטא שעליו מביאה היולדת קרבן חטאת. אולם, תהליך הלידה איננו מצטייר בעינינו כתהליך של "חטא", אלא כתהליך חיובי.

"א-י"ב. היא מציינת שם את פעילות הצמח לקיום המין, ואילו כאן היא מציינת את פעילות האם ליצירת זרע האדם. פעילות זו נתפסת איפוא בבחינה הגופנית גרידא, של התהליך הפיזיולוגי. ונמצא, שעצם הביטוי הזה מבטא את משמעות הטומאה הנידונה כאן. המעשה הנעלה והאציל, שכל עתיד מין האדם תלוי בו, וכל יצירת הנשיות תמצא בו את תכליתה הוא מעשה האם לצורך האדם המתהווה. אך אין זה אלא מעשה גופני גרידא. האדם נוצר גדל ומתהווה כדרכו של צמח... בחוסר חירות... הנה האם נכנעה זה עתה, מתוך סבילות וייסורים, לכח הפיזי של חוקי הטבע, וזאת בעיצומו של התהליך הנעלה שהוא תמצית כל ייעודה עלי אדמות. משום כך עליה לרענן כעת את תודעת ייעודה המוסרי. רק משתם הרושם החושני הזה תחזור אל המקדש מתוך נדר של קרבן. בחירות מוסרית תקיים את ייעודה כאישה וכאם - על כל שעותיו הקשות, רבות הייסורים לפי דברי הרש"ר הירש והספורנו, החטאת מכפרת על הכניעה לתהליך הגופני העצמתי, כמעט עד כדי שכחה של הייעוד הרוחני הנעלה.

אולם, האם ניתן לראות מצב זה כחטא? הספורנו והרש"ר הירש אינם אומרים שזהו חטא, אלא שזהו מצב בעייתי ולא אידיאלי, ולכן האישה צריכה לכפר עליו כדי להיות ראויה לחזור אל המקדש.

התנגשות עוצמתית

ומסבירה הרבנית רימון שתהליך הלידה הוא תהליך בעל עצמה רבה, ובעל מורכבות:

מצד אחד, זהו תהליך של בריאה, של יצירת חיים חדשים. תהליך בו שותפה האם לבורא העולם בהבאת חיים לעולם. תהליך של חיבור חדש בין גוף לנשמה.

מצד שני, תהליך זה כרוך בשינוי גופני עצמתי, המלווה בקשיים גדולים. האישה נתונה לתהליך גופני חזק השולט בה, וכאילו דוחק הצידה את יכולת השליטה של הרוח בגוף.

בנוסף למורכבות זו, קיימת המורכבות שהוזכרה לעיל: מצד אחד - נולד תינוק ונוצרים חיים חדשים. מצד שני - תהליך זה כרוך בטומאה.

אם כן, בתהליך הלידה יש התנגשות גדולה ועוצמתית בין עולם החומר לעולם הרוח, ונראה שאין זה מקרה שההתנגשות באה דווקא בתהליך הלידה.

15. וממשיכה הרבנית שרון רימון ומסבירה:

יצירת אדם כרוכה בשילוב המיוחד בין גוף - בשר ודם חומרי, לבין נשמה - צלם אלוקים. שילוב זה איננו פשוט, ולכן דווקא בתהליך הלידה יש התנגשות חזקה כל כך בין שני העולמות. האישה הנמצאת בתווד, שותפה להתנגשות העוצמתית הזו.

כלומר הטומאה נגרמת במצב של היפרדות בין החומר לרוח.

אבל הבנה זאת, מעלה את השאלה: **מדוע הלידה נחשבת כאחת מן הטומאות, והרי תהליך הלידה הוא תהליך הפוך מן המוות: בזמן הלידה נוצר חיבור חדש בין עולם החומר לעולם הרוח, וכך נוצרים חיים חדשים. אם כן - מדוע מצב כזה גורם לטומאה?**

ומסבירה הרבנית שרון רימון: אכן, התינוק הנולד, שהוא החיבור החדש בין חומר לרוח, איננו טמא; האם היולדת נטמאת, אך לא בגלל התינוק עצמו שנולד, אלא בגלל מוות אחר: ראשית, התינוק קיבל חיים חדשים, אך האם איבדה חיים שעד עכשיו היו בתוכה. כמו כן, בראשית היווצרות העובר חלק מתאי העובר הופכים לשלייה, המשתרשת ברחם ומזינה את העובר בזמן ההריון. עם הלידה, ישנה היפרדות בין התינוק, היוצא לחיים חדשים, לבין השליה. השליה, שהייתה בהתחלה חלק מתאי העובר, ובהמשך הזינה אותו ואפשרה את צמיחתו, יוצאת מן הגוף ובמובן מסוים ניתן לומר שהיא מתה (ולכן היו שנהגו לקבור את השליה). אם כן, לידת התינוק החי מלווה ב"מוות" מסויים, ולכן היולדת נטמאת.

ובכל זאת, שונה טומאת היולדת משאר הטומאות: כל הטומאות האחרות נגרמות ממצב חולני, ואילו טומאת היולדת נגרמת ממצב חיובי ורצוי, מיצירת חיים חדשים, שהם הפך הטומאה. אולי משום כך בחרה התורה להקדימה, ולכתבה ראשונה מבין פרשיות הטומאה, כפי שמסביר הרב אלחנן סמט:

אם הייתה פרשת היולדת נכתבת בין טומאת הצרעת לטומאת הזב, או אחרי הטומאות הללו, היה בכך מעין אמירה כי גם הלידה היא מצב לא בריא או לא נורמלי. אין התורה חפצה ביצירת רושם כזה, ועל כן הקדימה את פרשת היולדת, עוד בטרם שמענו על הטומאות האחרות הנובעות ממצבים בלתי תקינים של גוף האדם. מהקדמתה של פרשת היולדת למדנו כי מצב של טומאה איננו שלילי בהכרח

כניעה לכוחות הגוף

הסבר אחר לקרבן החטאת של היולדת ניתן למצוא בדברי הספורנו והרש"ר הירש.

13. הספורנו כתב כך (ספורנו לפסוק ח):

"וכפר עליה" - כי כל ימי זב טומאתה תהיינה כל מחשבותיה פונות אל עסקי כלי הזרע ופעולתם, ולא תהייה ראויה למקדש וקדשיו, עד שתביא כפרתה ותפנה אל הקודש.

14. רעיון זה מופיע בהרחבה בדברי הרש"ר הירש:

"תזריע" - זרע - הוראתו הראשונה היא לזרע הצמח... לשון "תזריע" מצויה עוד רק בבראשית א,

ראינו שלושה הסברים אפשריים לכך שיוולדת צריכה להביא קרבן חטאת:

א. קרבן החטאת מכפר על חטא כלשהו (על כך שנשבעה שלא תלד, על חטא אדם הראשון או על חטא אחר שגרם לה לייסורי הלידה)

ב. קרבן החטאת הוא חלק מתהליך ההטהרות מטומאה. (והסברנו שתהליך הלידה כרוך במוות מסויים, ולכן היולדת נטמאת)

ג. קרבן החטאת נובע מההתנגשות ההכרחית בין עולם הרוח לעולם החומר, התנגשות שהיא חלק מתהליך יצירת האדם. החטאת מכפרת על המצב הלא מושלם שבו נמצאים כל בני האדם, מצב הבא לידי ביטוי בעצמה רבה דווקא ברגע החיבור בין הגוף לנשמה, ברגע הלידה.

נספח - חטאת הנזיר

כשם שקרבן החטאת של היולדת טעון הסבר, כך גם קרבן החטאת של הנזיר טעון הסבר (במדבר ו)

(ב) דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ או אִשָּׁה כִּי יִפְּלֵא לְנָדָר נָדָר נָזִיר לְהַזִּיר לַה' : (ח) כֹּל יָמֵי נְזִירוֹ קָדֵשׁ הוּא לַה' ... (יד) וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ לַה' כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשָׂה אֶחָת בֵּת שָׁנָתָה תְּמִימָה לְחֻטָּאת וְאֵיל אֶחָד תְּמִים לְשִׁלְמִים

כידוע, הנזיר הוא אדם הרוצה להתקרב לה' ולהתקדש, ולכן הוא פורש מהנאות העולם, והתורה מתארת את הנזיר כקדוש לה'. מדוע, אם כן, הוא מביא קרבן חטאת בסוף תקופת נזירותו?

גם כאן, רבו הפירושים המסבירים את טעמו של קרבן החטאת הזה:

- היו שהסבירו שעצם הנזירות היא בעייתית, מפני שלפי התורה האדם לא אמור לפרוש מן העולם
  - היו שהסבירו שהאדם נדר נזירות בגלל חטאים קודמים שחטא, ועליהם צריך להביא קרבן חטאת הרמב"ן (בפרושו לבמדבר ו', פסוק י"ד) מפרש, שהנזיר מקריב חטאת בגלל שהוא עוזב את הקדושה והפרישות וחוזר אל חיי העולם הזה.
- לאור דברינו לגבי קרבן החטאת של היולדת, ניתן אולי להסביר, שכשם שהיולדת חווה בעצמה רבה את ההתנגשות שבין הגוף לבין הנשמה, כך גם הנזיר חווה את ההתנגשות הזו בחייו, ועל כן הוא פורש מן העולם הזה, ובסיימו את תקופת הנזירות הוא חוזר אל חיים אנושיים רגילים, בהם יחוש שוב, בעצמה רבה, את ההתנגשות הזו. כמו כן, יתכן שקרבן החטאת של הנזיר דומה לקרבן היולדת בכך ששניהם נמצאים בתהליך חיובי, של קרבת אלוקים מיוחדת, אך דווקא במצב זה הם חווים את ההתנגשות העוצמתית בין הגוף לבין הנשמה, התנגשות הכרחית מהותית, שמעידה על היות האדם יצור מורכב: מצד אחד בעל נשמה, מסוגל להגיע

יתכן שקרבן החטאת בא על עצם ההתנגשות הזו. האישה נמצאת מצד אחד בקרבת אלוקים גדולה, ומצד שני בתהליך גופני חזק ואפילו במצב של טומאה. השילוב בין שני הדברים האלה איננו בבחירתה של האישה, לכן אי אפשר לומר שיש כאן "חטא", אך זהו מצב בעייתי של חוסר שלמות, כביכול האישה נכנסת אל הקודש בטומאה, ואולי זו הסיבה שהיא צריכה להקריב חטאת.

לאור פירוש זה ניתן אולי להבין את הפירושים שהבאנו לעיל:

את המדרש "קופצת ונשבעת" ניתן להסביר כך:

האישה חווה בעצמה רבה את ייסורי הגוף הנכפיים עליה, עד כדי כך שלפעמים היא מתנתקת מן הגדולה שבתהליך, ומוכנה לוותר על כל התהליך. המדרש המתאר את האישה הנשבעת שלא תזדקק לבעלה עוד, יכול להתפרש כמתאר מצב בו האישה חווה בעצמה רבה את ייסורי הגוף, כיוון שהתהליך הגופני כל כך התגבר, עד שאין באפשרותה של האישה לראות את החיובי שבתהליך: היא מתנתקת מן הגדולה שביצירת החיים, ועל כן היא איננה חפצה לחזור על תהליך זה שנית. יתכן שהמדרש מלמדנו, שהאישה צריכה להביא קרבן חטאת על מצב זה, שבו הגוף משתלט על הרוח.

את דברי רבינו בחיי ניתן להסביר כך:

ייסורי הלידה הם תוצאה של חטא אדם הראשון (בראשית ג טז) "אֶל הָאִשָּׁה אָמַר ה' הִרְבָּה אַרְבָּה עֲצֻבוֹנָךְ וְהִרְבָּה בְּעָצֵב תֵּלְדִי בָנִים". לולי החטא, הלידה הייתה אמורה להיות פשוטה יותר. לאור דברינו ניתן אולי להבין מדוע נענשה האישה דווקא ב"בעצב תלדי בנים": חטא אדם הראשון הוא החטא הראשון המבטא את חוסר ההתאמה בין העולם האידיאלי והאלוקי לבין המציאות האנושית, ואת חוסר יכולת של האדם לעמוד בדרישות האלוקיות באופן מושלם. בעקבות חטא זה, מתברר שבריאת אדם איננה דבר פשוט, אלא יש מורכבות רבה בייצור זה המורכב מגוף ונשמה. מעתה, כל לידה של אדם חדש מהווה התנגשות בין עולם החומר לעולם הרוח. התנגשות זו באה לידי ביטוי בייסורי הלידה, ויתכן, שהיולדת מביאה קרבן חטאת על חטא אדם הראשון (כפי שהסבירו הרקנאטי ורבונו בחיי), והמשמעות היא שהקרבן בא לכפר על ההתנגשות בין עולם הרוח לבין עולם החומר, התנגשות הנובעת מהמורכבות המהותית שבאדם, ולכן באה לידי ביטוי בעצמה רבה דווקא בלידתו.

סיכום

לקרבת אלוקים מיוחדת, מצד שני - הוא בעל גוף שלעתים מפריע ומתנגד לקרבת האלוקים. יתכן שעל חוסר שלמות אנושית זו מוקרב קרבן החטאת של היולדת והנזיר.